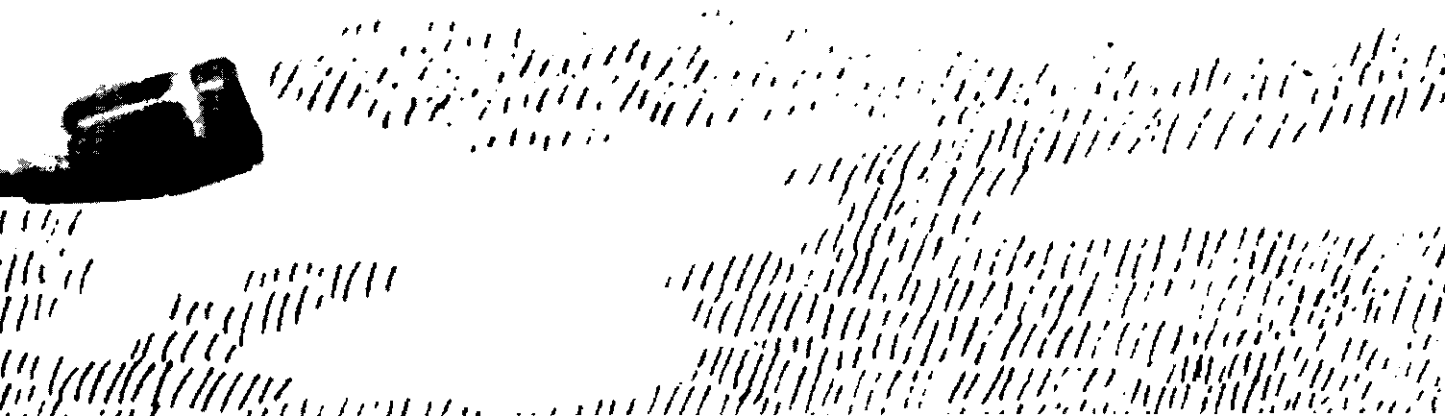

مطالعات متفاوت هنری و
تربیتی، اهمیت نقش القایی و
تربیتی تصویر را در کتاب‌های
کودکان به خوبی نشان داده‌اند.
اکنون ثابت شده است،
تصویرها فقط نباید نقش تزئینی
داشته باشند، بلکه باید مکمل
مفاهیم اصلی کتاب باشند
[حجازی، ۱۳۸۱: ۷۸].

مطالعات تربیتی
کتاب‌های کودکان

شماره آموزش هنر
۲۶
دوره پنجم / شماره چهار
تابستان ۱۳۸۷

از آن فعالیت‌های جنبی کوچک گذشته، خود مرکز و محور کوشش‌های خلاقه‌ی هنرمندان زیادی شدند.

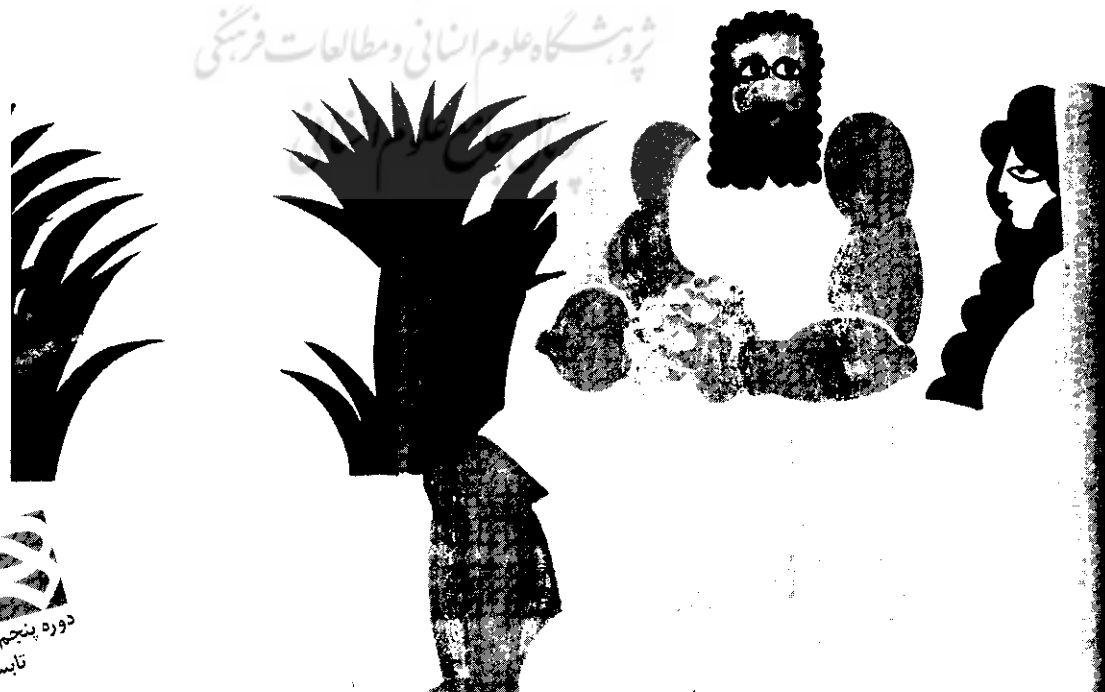
کار تصویرگری عبارت از تجسم تصویری یک موضوع برای نمایش بهتر فضای مطلب و در نهایت درک بهتر آن است [ممیز، ۱۳۶۸: ۳]. در واقع مصورسازی، هنر و فن ظریف، دقیق و مؤثری است برای بارور کردن هرچه بیشتر

تصویرگر باشد و هر هنرمندی مدعی تصویرگری هم بود. طراحان، حکاکان، نقاشان، مجسمه‌سازان و غیره، کار خود را مصور کردن و تصویرگری می‌دانستند؛ زیرا که می‌پنداشتند، اثرشان را براساس تصویرکردن موضوعی به وجود می‌آورند. اما بعدها رشد و توسعه‌ی تخصص‌ها، در این تقسیم‌بندی‌ها تغییرات فوق‌العاده‌ای را به وجود آورد و هر کدام

مصورسازی، رشته‌ای از تولیدات ویژه‌ی کودکان (و نوجوانان) است که با خلق، ایجاد، ابداع و ارائه‌ی مجموعه‌ای از تصویرها سروکار دارد [ابراهیمی، ۱۳۶۷: ۳۴].

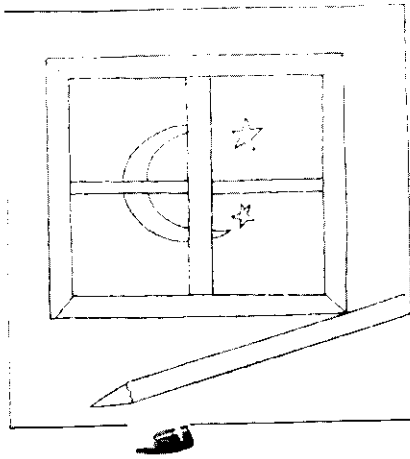
در گذشته «مصور کردن» محدوده‌ی مشخصی نداشت و تخصص در آن دارای ویژگی معینی نبود. هرکس که دستی به قلم مو داشت، می‌توانست مصور یا

ژوئیه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

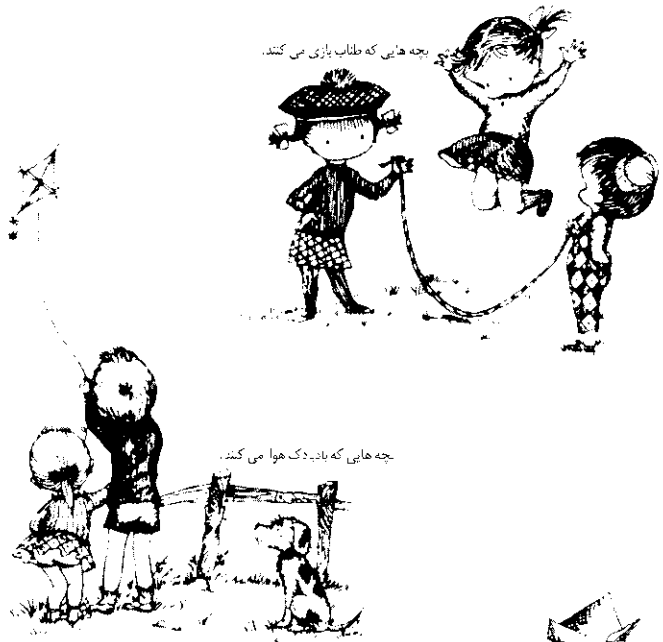

رشد آموزش هنر
۳۷
دوره پنجم / شماره چهار
تابستان ۱۳۸۷

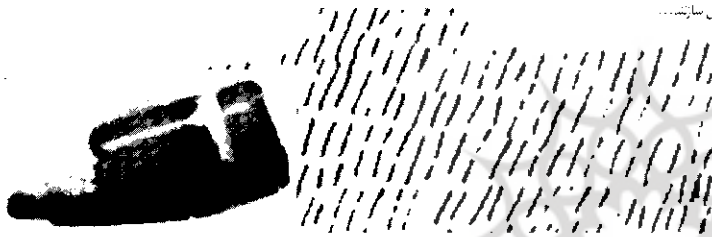
خواستگاری رستم از رودابه
تصویر گر: مرتضی ممیز

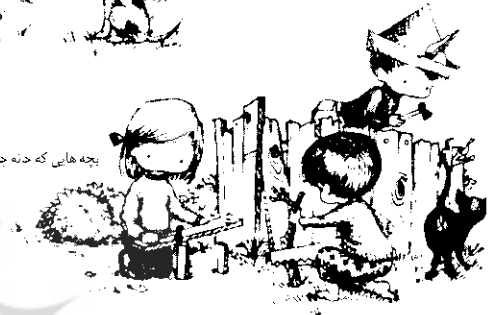
نام کتاب: داستان زندگی پر ثمر و با افتخار مداد قرمز
اثر مشترک عباس کیا رستمی و داریوش دباینتی
ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

چه هایی که باد دگ هوا می کنند.

چه هایی که دانه جوی می سازند...

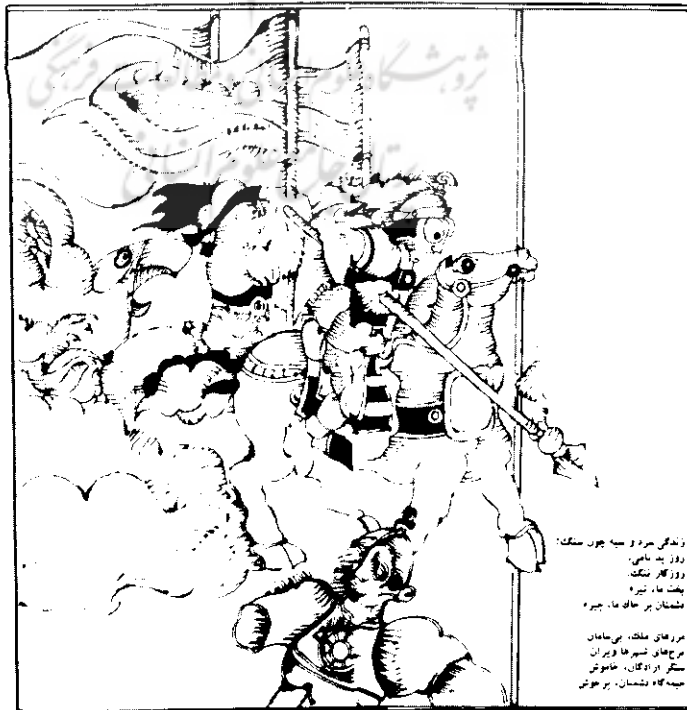
نام کتاب: از پنجره نگاه کن
نویسنده و تصویر گر: جان والش آنگموند
مترجم: نادر ابراهیمی
ناشر: امیر کبیر

درستی برداشت تصویرگر، به میزان خلوص بیان او بستگی دارد که خود متکی به عوامل گوناگونی، از جمله تجربه و مهارت و از همه مهم تر، دل سپردگی کامل به کار و شفافیت روح او متکی است. خلوص بیان، به کار حالتی «سهل» از نظر درک و پذیرش آن به وسیله بیننده، و «ممتنع» از نظر ایجاز و استحکام اجرایی آن می دهد. رسیدن به خلوص، تمرینی پی گیر و موشکافانه می خواهد. باید همیشه نگاهی جست و جوگر داشت و دائم همه ی دریافت ها را محک زد و هر محکی را با محکی دیگر اندازه زد [ممیز، ۱۳۶۸: ۵].

«آسان است و کم و بیش درست که بگوییم: مشخصات تصویر، عبارت است از عینیت یافته ی مجموعه ی اهداف مصورسازی، و خلاص! هم چنین می توانیم به شکلی منطقی بگوییم:

ارزش توانایی تصویرگر، در انتقال برداشت های حسی درست و هنرمندانه اش از موضوع است. میزان

نوشته ها و موضوع های ویژه ی کودکان، با کمک ابزارهای خاص تصویرگری [ابراهیمی، ۱۳۶۷: ۳۶-۳۵].

زندگی سرد و صیه چون سنگ
روز بی نامی
روزگار سنگ
بخت ما تیر
شندان بر خاک ما، بیره
بر روی سنگ، بر سامان
برج های شهرها و بران
سنگ از دکان، جانوش
سینه گاه دشمنان، بر عوش

نام کتاب: آرش کمان گیر
تصویر ساز: فرنیس متقالی
نویسنده (شعر): سیاوش کسرابی
ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

جميع اهداف مصورسازی باید به گونه های متفاوت، در تصویر بروز کند و مشخصات آن را بسازد» [ابراهیمی، ۱۳۶۷: ۶۶].

اما نکات دیگری را نیز باید برای

انجام تصویرسازی در نظر داشت که عبارت اند از: ۱. هم سلیقه گی تصویرگر و نویسنده؛ ۲. انتخاب شیوه ی بیان و چارچوب ترکیب و تکنیکی سنجیده در ارتباط با ترکیب و تکنیک موضوع؛ ۳. مطالعه و بررسی تجربیات همکاران.

هم سلیقه گی تصویرگر و نویسنده تا حد زیادی راه را برای به وجود آوردن یک اثر خوب هموار می کند. زیرا به دلیل همین هماهنگی اولیه، تصویرگر با مقدار زیادی از خواسته های نوشته شده ی نویسنده آشناست و در واقع درک فضا خود به خود از این طریق حاصل می شود و به بیننده هم به خوبی انتقال می یابد.

اهمیت اثر، تنها در منعکس کردن تصویری محتوای نوشته نیست. تصویر خوب باعث ایجاد باور بیشتر

و درک بهتر مطلب می شود و سبب می گردد تا خواننده، انرژی، انگیزه و شوق زیادتری برای ادامه ی مطالعه پیدا کند و نهایتاً و به طور غیرمستقیم، آموزش بصری بیند و به طور طبیعی فرهنگ او گسترش پیدا کند [ممیز، ۱۳۶۸: ۶ و ۷].

باید گفت، برخلاف عقیده ی متداول که بچه ها از رنگ آمیزی تند لذت می برند، آزمایش های متعدد ثابت کرده اند که هماهنگی رنگ ها و تصویرها، در مورد کودکان بزرگ تر و کتاب خوان، بیش از رنگ های تند و متنوع مؤثر است. درست و به جا به کار بردن رنگ به مراتب مهم تر از مقدار رنگی است که در یک تصویر به کار می رود.

برای کودکانی که به تازگی مهارتی در خواندن کسب کرده اند، تصویر به عنوان انگیزه ای برای خواندن به کار برده می شود. برای این اطفال، گرچه رنگ

ایجاد حس کنجکاوی ست؛ یعنی نقش آن درست برعکس نقش حالت اول است. قرار گرفتن «تصویر پیش از

در حالت دوم، تصویر قبیل از نوشته یا مسئله‌ی مربوط به آن می‌آید. در این حالت خاصیت عمده‌ی تصویر،

نقش اصلی را ندارد، ولی بدون شک رنگی که درست به کار گرفته شده باشد، برایشان دل‌پسندتر است [حجازی، ۱۳۸۱: ۷۸ و ۷۹].

باید به خاطر داشت که تصویر، نقش و وظیفه‌ی خاص و معینی دارد. در این زمینه، محل قرارگرفتن تصویر را می‌توان در نظر گرفت که برای آن سه حالت قابل تصور است:

در حالت اول، تصویر در جایی می‌آید که بلافاصله پس از مطالعه‌ی جمله‌ی مربوط به آن، رؤیت می‌شود. این حالت عمدتاً جنبه‌ی آموزشی دارد. کودک به این ترتیب پس از دو سه بار (یا بیشتر) شنیدن قصه یا دریافت موضوع در روابط با تصویر، قادر می‌شود به تنهایی و مستقلاً کتاب را به مدد تصویرها بخواند و مطالب آن را بفهمد.

نام کتاب: روزی در دهکده
تصویر ساز: هوارد نودنس
نویسنده: ویلیز بارلسون
مترجم: فرزانه معصومی
ناشر: امیر کبیر

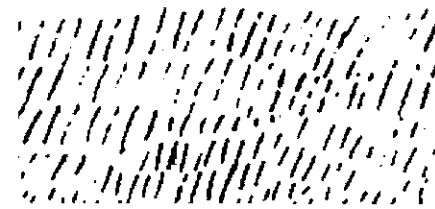
رشد آموزش هنر
دوره پنجم/شماره چهار
تابستان ۱۳۸۷

نام کتاب: قصه‌ی پیرزنی که دلش می‌خواست
تمیزترین خانه‌ی دنیا را داشته باشد...
تصویر ساز: نادر ابراهیمی
نویسنده: شکور لطفی

نام کتاب: باران، آفتاب و قمره ی کاشی
 تصویر ساز: علی اکبر صادقی
 نویسنده: نادر ابراهیمی
 ناشر: امیر کبیر

موضوع، کودک را برمی انگیزد و به تخیل، تفکر، جست وجو و قصه سازی های پیش خود وامی دارد [ابراهیمی، ۱۳۶۷: ۱۳۳ و ۱۳۴].

مسئله ی مربوط به آن می آید. در این حالت خاصیت اساسی تصویر این است که مخاطب را به بازاندیشی، به خاطر آوردن، مرور کردن، جمع بندی کردن، و فشرده کردن موضوع و ماجرا وادار می کند، و این نیز وظیفه ی بسیار حساس و شایان توجهی است. خواننده به محض آن که تصویر را می بیند، یکباره به یاد حادثه ای که به تصویر مربوط می شود، می افتد و از آن جا براساس تداعی یا پیوستگی حوادث، به یاد کل ماجراهای گذشته می افتد [همان، ص ۱۴۰].

نهیست تصویرگری در ایران، در

شرویشگاه علم انسانی و مطالعات فرهنگی

تالیف: علی اکبر صادقی

رشد آموزش هنر
 دوره پنجم/شماره چهار
 تابستان ۱۳۸۷

طول ۱۰ سال (۵۵-۱۳۴۵) چنان پروبال و اوجی گرفت که «کتاب کودکان» را در بخش هایی از جامعه به موضوعی کم و بیش اساسی و کاملاً جدی اجتماعی، فرهنگی، تربیتی و خانوادگی تبدیل کرد [همان، ص ۱۹۴].

منابع

۱. حجازی (فراهانی)، بنفشه، ادبیات کودکان و نوجوانان: ویژگی ها و جنبه ها. انتشارات روشنگران و مطالعات زبان، ۱۳۸۱.
۲. ممیز، مرتضی، تصویر و تصور، انتشارات اسپرک، تهران، ۱۳۶۸.
۳. ابراهیمی، نادر، مصورسازی کتاب کودکان، انتشارات آگاه، تهران، ۱۳۶۷.